

ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертатсияи Ёраҳматзода Шодичон Рамазон дар мавзуи «Истилоҳоти этникӣ дар «Шоҳнома»-и Абулқосим Фирдавсӣ» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илми филология аз рӯйи ихтисоси 10.02.01 – Забони тоҷикӣ. – Душанбе, 2023. – 64 с.

Доир ба бахшҳои гуногуни яке аз шоҳкориҳои адабиёти тоҷику форс “Шоҳнома”-и Абулқосим Фирдавсӣ корҳои зиёд анҷом шуда бошанд ҳам, бо вучуди ин, ҳоло ҳам баъзе аз бахшҳои муҳиму асосии он ба монанди вожаву истилоҳоти этникӣ ё мардумшиносии он ба таври зарурӣ мавриди баррасӣ қарор дода нашудааст. Аз ин лиҳоз, оид ба омӯзишу пажуҳиши вожаву истилоҳоти этникии асари монанди “Шоҳнома”-и Абулқосим Фирдавсӣ кори бисёр муҳим ва саривакӯӣ мебошад. Фишурдаи диссертатсияи Ёраҳматзода Ш.Р. зери унвони «Истилоҳоти этникӣ дар «Шоҳнома»-и Абулқосим Фирдавсӣ» дарбаргирандаи калимаву истилоҳоти этникӣ, аз ҷумла этнонимҳои “Шоҳнома” буда, аз лиҳози луғавӣ, мавзӯй, баромад, соҳтор ва нақши воситаҳои калимасоз дар ташаккули вожаву истилоҳоти этникии ин шоҳасари бемислро фаро гирифтааст. Вожаву истилоҳоти этникӣ аз ҷиҳати луғавӣ-мавзӯй, баромад, соҳтор ва фарқи онҳо аз дигар бахшҳои лексикаи қасбу кор, бо муқоиса ба таҳқиқоти олимони забоншиносу мардумшинос луғату фарҳангномаҳо мавриди таҳқиқи диссертационӣ қарор дода шудааст. Дар рисолаи мазкур роҳҳои соҳта шудани калимаву истилоҳоти этникӣ, муайян гардида, масъалаи таснифоти этникӣ аз ҷиҳати маъно, этнонимҳо ва нақши воситаҳои калимасоз дар истилоҳсозӣ ва андешаҳои пажуҳишгарон дар хусуси вожаву истилоҳоти этникӣ ба таври зарурӣ ҳаллу фасл гаштааст.

Мазмуну муҳтавои автореферат ба ихтисоси 10.02.01 – Забони тоҷикӣ мувоғиқ мебошад. Аз муқаддимаи он маълум мешавад, ки диссертатсияи он аз муқаддима, тавсифии умумии таҳқиқ, се боб, хулоса, тавсияҳо оид ба истифода амалии натиҷаҳои таҳқиқ, феҳристи адабиёт ва нашрри таълифоти илмӣ дар мавзуи диссертатсия дар маҷмуъ 180 саҳифаро фаро мегирад.

Дар муқаддима ва тавсифи умумии таҳқиқ тибқи расмиёт аҳаммияти мавзӯй, дараҷаи омӯзиши он, мақсаду вазифаҳои таҳқиқ, усули таҳқиқ, сарчашмаи маводи гирдомада, нуктаҳои ба ҳимоя пешниҳодшуда ва монанди инҳо баррасӣ шуда, муҳаққиқ нишон додааст, ки аксари пажуҳишҳо дар забони адабии тоҷикӣ истилоҳоти этникии забонҳои яғнобиву помириро фаро мегиранд. Таъкид шудааст, ки дар забони адабии тоҷикӣ диссертатсияе, ки вожаву истилоҳоти этникиро дар ягон асари мушаххас, монанди «Шоҳнома» мавриди таҳқиқ қарор гирифта бошад, анҷом дода нашудааст.

Боби аввали диссертатсия «Асосҳои назариявии ташаккули истилоҳоти этникӣ дар забони адабии тоҷикӣ» унвон дошта, аз 4 фасл иборат мебошад. Дар боби мазкур муҳаққиқ аз ҷиҳати назариявӣ дар мавриди омӯзишу пажуҳиши вожаву истилоҳот дар забони адабии тоҷикӣ ва забони «Шоҳнома»-и Фирдавсӣ, инчунин пажуҳишҳо дар мавриди истилоҳоти этникӣ дар забони тоҷикӣ ва нақши сарчашмаҳои лексикографӣ дар ташаккули вожаву истилоҳоти этникии «Шоҳнома» баҳсу баррасӣ ба миён овардааст.

Боби дувум «Таҳлили луғавӣ-мавзӯй ва баромади вожаву истилоҳоти этникӣ дар «Шоҳнома»-и Абулқосим Фирдавсӣ унвон дорад, ки ин боб аз 4 фасл ва 2 зерфасл иборат мебошад. Дар ин боб диссертант истилоҳоти этнико аз лиҳози тобишҳои маънӣ ва мавзуву баромад мавриди пажуҳиш қарор додааст. Дар ин ҷо номи қавму қабилаҳо ба гурӯҳҳои асливу иқтибосӣ ҷудо карда шуда, бо истифода аз «Шоҳнома», фарҳангу луғатнома ва таҳқиқоти муҳаққиқон мавриди омӯзиш қарор дода шудааст.

Дар боби севуми диссертатсия вожаву истилоҳоти этникӣ аз ҷиҳати соҳт ҷудо карда шуда, воситаҳои калимасоз ва роҳҳои соҳтани калимаҳо муайян гардидааст.

Ҳамин тавр, унвонҷӯ вазифаҳои дар назди худ гузоштаро иҷро намуда, нуктаҳои ба дифоъ пешниҳодшударо ҳаллу фасл карда, истилоҳоти этникӣ, ҳусусан этнонимҳои дар «Шоҳнома»-и Абулқосим Фирдавсӣ омадаро бо истифодаи маъхазҳои мультамад, мӯшикофона, таҳқиқ ва дар муқоисаи шакливу маънӣ қарор додааст.

Навоварии таҳқиқи диссертатсияи Ёраҳматзода Ш.Р. дар он зоҳир мегардад, ки истилоҳоти этникии «Шоҳнома» аз рӯйи ҳусусияти луғавӣ-мавзӯй, баромад ва соҳтор бори аввал дар забоншиносии тоҷик мавриди баррасӣ қарор дода шуда, нақши воситаҳои истилоҳсоз дар забони «Шоҳнома» аниқ карда шудааст.

Дар баробари дастовардҳои хуби илмӣ, инчунин баъзе аз камбудиҳои ҷузъӣ ба назар мерасанд ва мо бовар дорем, ки ислоҳи онҳо душвор нест ва дар оянда ҳалли худро мейбанд.

1. Дар автореферат дар баъзе ҷой андешаву фарзияҳои илмӣ бидуни нишон додани манбаъ ба таври умумӣ оварда шудаанд.
- 2. Чунин ба назар мерасад, ки муҳаққиқ дар овардани иқтибос аз дигар муҳаққиқон бисёр эҳтиёткорӣ кардааст. Хуб мешуд, ки иқтибосот зиёдтар истифода мегардид.
3. Ҳамчунин, дар автореферат ҷо-ҷо ғалатҳои имлоиву техникий ба назар мерасанд.

Албатта, бояд махсус зикр кунем, ки чунин камбудиҳо характери ҷузъӣ дошта, ба шакли умумии кор таъсир намерасонад ва зуд ислоҳшаванд мебошанд.

Дар маҷмуъ автореферати Ёраҳматзода Шодичон Рамазон дар мавзуи “Истилоҳоти этникӣ дар “Шоҳнома”-и Абулқосим Фирдавсӣ” ба талаботи Низомномаи намунавӣ оид ба Шурои диссертационӣ ва тартиби додани дараҷаҳои илмӣ ва унвони илмӣ (дотсент, профессор), ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26 ноябри соли 2016, №505 тасдиқ гардидааст, пурра ҷавобгӯ буда, муаллифи он сазовори дарёftи дараҷаи илмии номзади илми филология, аз рӯйи ихтисоси 10.02.01 – Забони тоҷикӣ мебошад.

Доктори фанҳои филологӣ оид ба
фалсафа, дотсенти кафедраи филологияи тоҷик
ва забонҳои шарқӣ хориҷаи Донишгоҳи давлатии
Самарқанд ба номи Шароф Рашидов

Мамитова С.Ч.

Имзои Мамитова С.Ч.-ро тасдиқ менамоям:
Сардори шуъбаи кадрҳо Донишгоҳи давлатии
Самарқанд ба номи Шароф Рашидов

Абдуллаева С.Х.

Суроға: 140102, Ҷумуҳии Ӯзбекистон,
ш.Самарқанд, қўчай Гагарин, 31/3.
Сомонаи муассиса: <https://samdu.uz/>
Тел: +998 (91) 555-08-98.
E-mail: manija_2006@mail.ru

«*j*» ифорвари 2023.